

Briuselis, 2016 12 21
COM(2016) 880 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) įvertinimo pagal
Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 24 straipsnio 5 dalį, 43 straipsnio 3 dalį ir 50 straipsnio
5 dalį ir Sprendimo 2007/533/TVR 59 straipsnio 3 dalį ir 66 straipsnio 5 dalį**

{SWD(2016) 450 final}

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) įvertinimo pagal Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 24 straipsnio 5 dalį, 43 straipsnio 3 dalį ir 50 straipsnio 5 dalį ir Sprendimo 2007/533/TVR 59 straipsnio 3 dalį ir 66 straipsnio 5 dalį

1. ĮVADAS

1.1. ŠENGENO INFORMACINĖ SISTEMA IR JOS VAIDMUO SUDARANT PALANKESNES SĄLYGAS VALSTYBĖMS NARĖMS KEISTIS DUOMENIMIS

Šengeno informacinė sistema (SIS) – tai centralizuota didelės apimties informacinė sistema, padedanti atlikti asmenų ir daiktų (pavyzdžiui, kelionės dokumentų ir transporto priemonių) patikrinimus prie Šengeno erdvės išorės sienų ir stiprinanti teisėsaugos ir teisminį bendradarbiavimą dvidešimt devyniose Europos šalyse.

SIS, kaip pagrindinė kompensacinė priemonė, taikoma panaikinus vidaus sienų kontrolę, pagal Konvenciją dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo¹ sukurta 1995 m. šešiose Šengeno susitarimą pasirašiusiose valstybėse narėse. Panaikinus tokią kontrolę, valstybės narės turėjo spręsti tarpvalstybinio nusikalstamumo ir neteisėtos migracijos klausimus. Siekdamos išlaikyti aukštą saugumo lygį, valstybės narės turėjo atsisakyti įprastų dvišalių susitarimų ir teisinės pagalbos ir surasti šioms aplinkybėms tinkamą sprendimą, kad galėtų surasti:

- trečiųjų šalių piliečius, kuriems neleidžiama atvykti į Šengeno erdvę;
- asmenis, kuriuos reikia suimti ekstradicijos arba perdavimo tikslais;
- dingusius asmenis, visų pirma vaikus;
- asmenis ir tam tikrus daiktus, kuriuos reikia slapta arba specialiai patikrinti (keliaujančius sunkius nusikaltimus padariusius asmenis ir grėsmes nacionaliniam saugumui);
- asmenis, kurie gali padėti teisminiam procesui;
- tam tikrų kategorijų dingusius arba pavogtus daiktus, siekiant juos konfiskuoti arba panaudoti kaip įrodymus.

Todėl buvo sukurta SIS, kurioje saugomi perspėjimai apie ieškomus asmenis ir daiktus. Ši sistema tiesiogiai prieinama atitinkamoms valstybių narių kompetentingoms institucijoms (žr. 1.3 skyrių), kurios gali ja naudotis norėdamos atlikti patikrinimus ir rengti perspėjimus. Į šią sistemą įtraukti nurodymai dėl konkrečių veiksmų, kurių reikia imtis suradus asmenį arba daiktą, pavyzdžiui, suimti asmenį, apsaugoti pažeidžiamą dingusį asmenį arba konfiskuoti daiktą, pavyzdžiui, negaliojantį pasą arba pavogtą automobilį. Bėgant metams atlikta įvairių SIS pakeitimų. Pagrindiniai, t. y. SIS 1+ ir SIS *One4All*, leido įtraukti naujas prie Šengeno erdvės prisijungiančias šalis ir pagerino techninę kokybę.

---

¹ 1990 m. birželio 19 d. Konvencija dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybės dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo.

1.2. ANTROSIOS KARTOS SIS

Antrosios kartos sistema (SIS II) pradėjo veikti 2013 m. balandžio 9 d.² SIS veikimas ir naudojimas reglamentuojamas dviem pagrindiniais teisės aktais: Reglamentu (EB) Nr. 1987/2006³, kuris susijęs su SIS naudojimu tikrinant atvykimo į Šengeno erdvę arba apsigyvenimo joje sąlygų neatitinkančius trečiųjų šalių piliečius, ir Tarybos sprendimu 2007/533/TVR⁴, kuris susijęs su SIS naudojimu policijos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose tikslais.

Be pradinių užduočių, dabar SIS II nustatytos naujos funkcijos ir naujos daiktų kategorijos:

- nustatytos naujos perspėjimų apie daiktus kategorijos (pavogti orlaiviai, laivai, laivų varikliai, konteineriai, industriniai įrenginiai, vertybiniai popieriai ir mokėjimo priemonės);
- sudarytos sąlygos pateikti užklausas centrinėje sistemoje (anksčiau visos užklausos būdavo pateikiamos naudojantis nacionaline duomenų rinkmenos kopija);
- suteikiama galimybė susieti perspėjimus apie asmenis ir daiktus (pavyzdžiui, perspėjimus apie ieškomą asmenį ir pavogtą transporto priemonę, kuria jis naudojasi);
- pateikiami biometriniai duomenys (pirštų atspaudai ir nuotraukos) asmens tapatybei patvirtinti;
- Europos arešto orderio kopija tiesiogiai susiejama su perspėjimais apie asmenis, kurių ieškoma norint juos suimti perdavimo arba ekstradicijos tikslais;
- pateikiama informacija apie neteisėtą naudojamą tapatybę, siekiant tapatybės klaidinimo atveju išvengti neteisingo nekaltos šalies tapatybės nustatymo.

Nuo 2013 m. gegužės mėn. agentūra „eu-LISA“⁵ atsakinga už centrinės SIS II, o valstybės narės – už nacionalinių sistemų operacijų valdymą.

1.3. PRIEIGA PRIE SIS II PERSPĖJIMŲ

Prieiga prie SIS II perspėjimų suteikiama tik institucijoms, atsakingoms už sienų kontrolę ir kitus policijos ir muitinės patikrinimus, atliekamus prie Šengeno erdvės išorės sienų arba atitinkamoje valstybėje narėje. Susipažinti su šiais duomenimis taip pat gali nacionalinės teisminės institucijos ir jų koordinavimo institucijos.

Prieiga prie SIS II perspėjimų apie draudimą atvykti arba apsigyventi ir apie tapatybės dokumentų blankus arba išduotus tapatybės dokumentus gali būti suteikiama institucijoms, atsakingoms už vizų išdavimą ir prašymų išduoti vizą nagrinėjimą, taip pat institucijoms, atsakingoms už leidimų gyventi išdavimą ir trečiųjų šalių piliečiams skirtų teisės aktų, susijusių su ES *acquis* nuostatomis dėl laisvo asmenų judėjimo, administravimą. Prieiga prie SIS II duomenų administraciniais tikslais taip pat suteikiama transporto priemonių

---

² Taryba sprendimą dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos priėmė 2001 m.; jis įsigaliojo tik 2013 m. balandžio 9 d. dėl priežasčių, pateiktų 2014 m. gegužės 19 d. Audito Rūmų ataskaitoje „Komisijos vykdyto antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) kūrimo pamokos“ (http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_03/SR14_03_EN.pdf).

³ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (OL L 381, 2006 12 28, p. 4).

⁴ 2007 m. birželio 12 d. Tarybos sprendimas 2007/533/TVR dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (OL L 205, 2007 8 7, p. 63).

⁵ Europos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūra („eu-LISA“).

registravimo institucijoms⁶, kurios gali susipažinti tik su perspėjimais apie pavogtas transporto priemones, valstybinio numerio ženklus ir transporto priemonių registracijos dokumentus.

Valstybės narės turi pagrįsti, kodėl institucijai reikia prieigos prie SIS duomenų. Jos kasmet pateikia agentūrai „eu-LISA“ institucijų ir perspėjimų, prie kurių pastarosios turi prieigą, kategorijų sąrašą, kad agentūra jį paskelbtų, kaip reikalaujama pagal teisės aktus. Skaičiavimų duomenimis, šiuo metu valstybėse narėse SIS II naudojasi apie du milijonai galutinių naudotojų.

Europolas ir Eurojustas turi prieigą prie tam tikrų su jų pareigomis susijusių kategorijų SIS II perspėjimų.

1.4. TERITORINĖ SIS II TAIKYMO SRITIS

Nors šiuo metu SIS II veikia 29-iose Šengeno šalyse, jos teritorinė taikymo sritis skiriasi, nes ne visos SIS dalyvaujančios valstybės narės visapusiškai taiko Šengeno *acquis* (Šengeno teisės aktų rinkinį). 26 šalys visapusiškai taiko Šengeno *acquis* ir naudojasi SIS II visais reglamente ir sprendime nustatytais tikslais:

- 22 ES valstybės narės: Belgija, Čekija, Danija, Vokietija, Estija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Italija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Vengrija, Malta, Nyderlandai, Austrija, Lenkija, Portugalija, Slovėnija, Slovakija, Suomija ir Švedija;
- 4 ES nepriklausančios Šengeno asocijuotosios šalys: Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija ir Šveicarija.

Šiuo metu *Bulgarija ir Rumunija* dar visapusiškai netaiko Šengeno *acquis*, bet naudojasi SIS II teisėsaugos bendradarbiavimo tikslais. Jos pradės naudotis SIS išorės sienoms kontroliuoti, kai tik įsigalios sprendimas dėl vidaus sienų kontrolės panaikinimo.

Kipras ir Kroatija taip pat dar visapusiškai netaiko Šengeno *acquis*; dar nepatikrinta, ar įvykdytos būtinos visų Šengeno *acquis* nuostatų taikymo sąlygos. Šiuo metu šiose šalyse įgyvendinami parengiamieji integravimosi į SIS veiksmai.

Kadangi įgyvendinant Šengeno *acquis Jungtinė Karalystė* dalyvauja tik iš dalies, ji SIS II naudojasi tik teisėsaugos bendradarbiavimo srityje. *Airija* rengiasi integruotis į SIS II ir ja naudotis teisėsaugos bendradarbiavimo tikslais.

1.5. KAIP VALSTYBĖS NARĖS NAUDOJASI SIS II

Norėdamos ieškoti duomenų, valstybės narės pagal techninio SIS II įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu pobūdį gali teikti užklausas naudodamosi centrine SIS, nacionaline kopija arba abiem sistemomis. Galutiniai naudotojai gali susipažinti su SIS II duomenimis naudodamiesi nacionalinėmis sistemomis. Pavyzdžiui, valstybės narės teisėsaugos ar sienų kontrolės institucijos gali ieškoti ieškomo asmens arba daikto atitinkamose nacionalinėse duomenų bazėse ir tuo pat metu SIS II. Daugumoje valstybių narių tokia paieška atliekama naudojant bendrą paieškos sąsają. Dėl šio integravimo į kasdienę galutinių naudotojų darbinę veiklą SIS II naudojamosi labai dažnai⁷. Todėl prie SIS II prisijungusių valstybių narių

---

⁶ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1986/2006 dėl valstybių narių tarnybų, atsakingų už transporto priemonių registracijos liudijimų išdavimą, prieigos prie Šengeno antrosios kartos informacinės sistemos (SIS II) (OL L 381, 2006 12 28, p. 1).

⁷ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 7.2 skyrius.

teritorijoje ši sistema veikia labai sėkmingai⁸. Tai lėmė viena paprasta priežastis – sudarytos sąlygos gauti informaciją tarpvalstybiniu lygmeniu.

SIS II saugomi tik tie duomenys apie asmenis, kurie yra būtini asmeniui surasti ir jo tapatybei patvirtinti (dabar pridedama nuotrauka ir pirštų atspaudai, jeigu yra), taip pat kita svarbi informacija apie perspėjimą (įskaitant veiksmus, kurių reikia imtis). Pirštų atspaudai, kai tik tai taps techniškai įmanoma, taip pat galės būti naudojami asmens tapatybei *nustatyti* pagal biometrinių identifikatorių (visų pirma pirštų atspaudus); plg. šiuo metu pirštų atspaudai naudojami tik tapatybei *patvirtinti*. Šiuo metu, siekiant palengvinti šį procesą, įgyvendinamas projektas, kuriuo siekiama centrinėje SIS II įdiegti automatinę pirštų atspaudų identifikavimo sistemą (angl. AFIS).

2. VERTINIMO TIKSLAI

Pagal Reglamentą (EB) Nr. 1987/2006⁹ ir Tarybos sprendimą 2007/533/TVR¹⁰, praėjus trejiems metams nuo SIS II veikimo pradžios 2013 m. balandžio 9 d., Komisija, atsižvelgdama į toliau išvardytus kiekvienos konkrečios srities tikslus, parengė išsamų bendrą įvertinimą.

2.1. REGLAMENTO (EB) NR. 1987/2006 50 STRAIPSNIO 5 DALIS IR TARYBOS SPRENDIMO 2007/533/TVR 66 STRAIPSNIO 5 DALIS

Vertinimas yra susijęs su centrine SIS II ir dvišaliu ir daugiašaliu valstybių narių keitimusi papildoma informacija, jis apima rezultatų, pasiektų įgyvendinant tikslus, analizę ir pagrindo tolesnio galiojimo, šio sprendimo / reglamento taikymo centrinės SIS II atžvilgiu ir centrinės SIS II saugumo bei prielaidų, susijusių su būsimois operacijomis, vertinimą.

2.2. REGLAMENTO (EB) NR. 1987/2006 24 STRAIPSNIO 5 DALIS (PERSPĖJIMAI APIE DRAUDIMĄ ATVYKTI AR APSIGYVENTI)

Atliekant vertinimą peržiūrima, kaip taikomas šis straipsnis, ir pateikiami reikiami pasiūlymai keisti šio straipsnio nuostatas, kad būtų pasiektas didesnis perspėjimų įvedimo kriterijų suderinimo lygis.

2.3. REGLAMENTO (EB) NR. 1987/2006 43 STRAIPSNIS IR TARYBOS SPRENDIMO 2007/533/TVR 59 STRAIPSNIS (TEISIŲ GYNIMO PRIEMONĖS)

Atliekant vertinimą palyginama ir peržiūrima, kaip kiekvienoje valstybėje narėje taikomos nuostatos, susijusios su: a) asmens galimybėmis kreiptis į pagal bet kurios valstybės narės teisę kompetentingą teismą arba instituciją dėl priegigos prie informacijos, jos ištaisymo, ištrynimo arba informacijos ar žalos atlyginimo gavimo dėl su juo susijusio perspėjimo ir b) sprendimų vykdymu kitose valstybėse narėse.

3. VERTINIMO PROCESAS

---

⁸ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 7.3 skyrius.

⁹ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo.

¹⁰ 2007 m. birželio 12 d. Tarybos sprendimas 2007/533/TVR dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo.

Migracijos ir vidaus reikalų generalinis direktoratas, naudodamasis statistinėmis ataskaitomis, tyrimais, klausimynais ir apklausomis, taip pat surengęs specialius susitikimus ir praktinius seminarus, atliko vidaus vertinimą.

Be statistinių duomenų, reikalingų viešoms ataskaitoms teikti, agentūra „eu-LISA“ renka statistinius duomenis apie naudojimąsi SIS II ir pačios sistemos veikimą. Valstybės narės renka statistinius duomenis apie keitimąsi papildoma informacija ir perspėjimų sutapimus. SIS II nuo pat pradžių teisiniu ir techniniu požiūriu buvo sukurta taip, kad teiktų statistinius duomenis apie naudojimąsi ja ir jos veiksmingumą.

Kalbant apie SIS II techninius ir operacijų valdymo aspektus, į bendrą įvertinimą įtraukta SIS II sprendimo 66 straipsnio 4 dalyje apibūdinta ir agentūros „eu-LISA“ pateikta ataskaita¹¹. Šioje ataskaitoje apibūdinamas techninis centrinės SIS II ir tinklo veikimas, įskaitant jų saugumą, nuo sistemos veikimo pradžios 2013 m. balandžio 9 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. Žvelgdama į ateitį ir siekdama surasti įvairių valstybių narių iškeltų techninių problemų sprendimo būdus, Komisija atliko galimų SIS II struktūros patobulinimų tyrimą¹², kuriuo siekiama didinti išlaidų veiksmingumą, didinti veikimo tęstinumą ir suvaldyti dažnesnį naudojimąsi šia sistema ir įvairių rūšių operacijas, kurios bus reikalingos, ypač susijusias su pirštų atspaudais.

Centrinės SIS II saugumas buvo vertinamas įtraukiant agentūros „eu-LISA“ parengtą ataskaitą dėl centrinės SIS II ir atitinkamus 2014 m. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno atlikto centrinės SIS audito ataskaitos¹³ skyrius.

Toliau atliekant vertinimą buvo pateikti atviri klausimai apie SIS II techninius ir operacijų aspektus. Šie klausimai buvo susiję su operacijų ir teisiniais aspektais, bet atsakymai taip pat buvo įvertinti ir pristatyti atsižvelgiant į penkis pagrindinius vertinimo kriterijus: efektyvumą, veiksmingumą, suderinamumą, aktualumą ir ES papildomą naudą.

Siekiant surinkti duomenis, kurie padėtų įvertinti, kaip naudojamasi perspėjimais apie draudimą atvykti ar apsigyventi ir konsultavimosi procedūromis, valstybėms narėms per Komisijos vadovaujamą Europos migracijos tinklą pateikta keletas klausimų.

Skyriai „Dvišalis ir daugiašalis keitimasis informacija“, „Pasiektų rezultatų ir prielaidų, susijusių su būsimomis operacijomis, analizė“ ir „Pagrindo tolesnio galiojimo vertinimas“ parengti atlikus statistinę analizę, pagrindinėms suinteresuotosioms šalims pateikus klausimynus ir per tiesioginius susitikimus su nacionalinėmis policijos institucijomis surengus diskusijas.

Skyriuje „Teisių gynimo priemonės“ pateikiami svarbiausi SIS II priežiūros koordinavimo grupės parengtos ataskaitos aspektai ir iš atsakymų į specialaus klausimyno klausimus gauta informacija. Išsamūs klausimai apie konkrečias sritis perduoti nacionaliniams informacijos centrams.

---

¹¹ Agentūros „eu-LISA“ parengta centrinės SIS II veikimo techninė ataskaita,

<http://www.eulisa.europa.eu/Publications/Reports/SIS%20II%20Technical%20Report%202015.pdf>

¹² Europos Komisijos GALUTINĖ ATASKAITA „2016 m. galimų SIS II struktūros patobulinimų poveikio IRT vertinimas“.

¹³ Pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 47 straipsnio 2 dalį atlikto antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II), kurią valdo Europos didelės apimties IT sistemų agentūra („eu-LISA“), patikrinimo ataskaita, bylos numeris 2014–0953.

Išsamūs vertinimo rezultatai apibendrinami Komisijos tarnybų darbiniam dokumente. Visoje šioje ataskaitoje daromos nuorodos į išsamesnę Komisijos tarnybų darbiniam dokumente pateikiamą informaciją.

4. VERTINIMO IŠVADOS

4.1. BENDRA INFORMACIJA APIE PAGRINDINES IŠVADAS

SIS II – tai operacinė sistema, kuri negali būti nekintama ir, kaip paaiškėjo, iš tikrųjų sėkmingai veikia nepastoviomis ir sudėtingomis aplinkybėmis. Todėl atliekant šį vertinimą išnagrinėti ne tik dabartiniai jos veikimo rezultatai, bet ir ateities perspektyvos, siekiant pasiūlyti esminius tokių sričių kaip technologijos, darbo krūvio valdymas, asmenų teisių apsauga ir geresnių veikimo rezultatų užtikrinimas pokyčius.

Nepaisant itin sėkmingo SIS II veikimo ir ja naudojantis gaunamos ES papildomos naudos, taip pat šios sistemos svarbos sprendžiant Europoje kylančias dideles saugumo ir migracijos problemas, Komisija nustatė tam tikrus klausimus, kuriems reikia skirti dėmesio. Kadangi šie klausimai labai įvairūs – nuo techninių aspektų iki galimų teisės aktų pakeitimų, – šiame dokumente pateikiama plati jų apžvalga.

4.2. AR PASIEKTI SIS II TIKSLAI SUKURTI ES PAPILDOMĄ NAUDĄ?

4.2.1. Naudojimosi SIS II rezultatai

Šiame skyriuje pateikiama rezultatų, pasiektų valstybėms narėms naudojantis SIS II, ir tolesnio bendradarbiavimo per SIRENE biurus, šiems pradėjus vykdyti veiklą, apžvalga. Paprasčiausiai nebuvo galima įsivaizduoti, kad tiek daug teigiamų rezultatų būtų buvę galima pasiekti dvišaliu bendradarbiavimu. Vien tik 2015 m. kompetentingos institucijos SIS II duomenų bazėse patikrino beveik 2,9 mlrd. asmenų ir daiktų. Šiuo metu į šią sistemą įtraukta daugiau kaip 69 mln. perspėjimų. Siekiant sukurti, atnaujinti ar ištrinti perspėjimus apie asmenis ar daiktus arba pratęsti perspėjimo saugojimo laikotarpį, 2015 m. atlikta dar 20,7 mln. operacijų.

Sutapimas SIS II reiškia, kad asmuo arba daiktas buvo surastas kitoje valstybėje narėje ir kad reikia imtis tolesnių tame perspėjime nurodytų veiksmų. Nuo 2013 m. balandžio 9 d., kai pradėjo veikti SIS II, iki 2015 m. pabaigos nustatyta **daugiau kaip 371 000 sutapimų** (vidutiniškai daugiau kaip 370 sutapimų per dieną).

Tai atitinka:

- daugiau kaip 25 000 suimtų asmenų, siekiant juos patraukti atsakomybėn kitoje valstybėje narėje;
- daugiau kaip 79 000 asmenų, kuriems neleista atvykti į Šengeno erdvę arba joje apsigyventi (kurių atžvilgiu jau priimtas sprendimas dėl draudimo atvykti arba apsigyventi);
- daugiau kaip 12 000 surastų dingusių asmenų, kurie kirto kitos valstybės narės sieną;
- daugiau kaip 83 000 susektų asmenų, galinčių padėti baudžiamajam teismo procesui. Jei perspėjimą teisminių institucijų vardu sukūrė policija, nustačius sutapimą nuolat kyla laiku neištrinamo perspėjimo problema;
- daugiau kaip 72 000 surastų keliaujančių sunkius nusikaltimus padariusių ir kitų grėsmę saugumui keliančių asmenų;

- daugiau kaip 97 000 išaiškintų atvejų, susijusių su pavogtomis motorinėmis transporto priemonėmis, netinkamu asmens tapatybės arba kelionės dokumentų naudojimu, pavogtais šaunamaisiais ginklais, pavogtais valstybinio numerio ženklais ir kita prarasta arba pavogta nuosavybe. Vis dėlto, nors pateikta daug banknotų, vertybinių popierių ir mokėjimo priemonių kategorijų perspėjimų, šiose srityse nustatyta mažai sėkmingų atvejų.

Be to, visose pirmiau aprašytose perspėjimų kategorijose nuolat daugėjo sutapimų. Per metus (2014–2015 m.) galutiniams SIS naudotojams pavyko:

- suimti 27 proc. daugiau asmenų ekstradicijos ar perdavimo tikslais;
- surasti 18 proc. daugiau asmenų, kuriems draudžiama atvykti į Šengeno erdvę arba joje apsigyventi;
- surasti 44 proc. daugiau dingusių asmenų;
- susekti 10 proc. daugiau asmenų, galinčių padėti baudžiamajam teismo procesui;
- surasti 43 proc. daugiau keliaujančių sunkius nusikaltimus padariusių ir kitų grėsmę saugumui keliančių asmenų;
- išaiškinti 18 proc. daugiau atvejų, susijusių su pavogtomis motorinėmis transporto priemonėmis, netinkamu asmens tapatybės arba kelionės dokumentų naudojimu, pavogtais šaunamaisiais ginklais, pavogtais valstybinio numerio ženklais ir kita prarasta arba pavogta nuosavybe¹⁴.

4.2.2. SIRENE biurai

Kalbant apie visas Europos teisėsaugos bendradarbiavimo formas, iki šiol ryšiai dažniausiai palaikomi SIS II perspėjimų klausimu. SIS II saugoma pakankamai duomenų, kad pirmos linijos patikrinimą atliekantys sienos apsaugos pareigūnai, aptikę perspėjimo sutapimą, galėtų identifikuoti asmenį arba daiktą. Vis dėlto valstybės narės turi kitą priežastį tarpusavyje keistis informacija apie konkretaus atvejo aplinkybes, ir šią ryšių palaikymo funkciją atlieka SIRENE biurai¹⁵. Kiekviena šalis, kurioje veikia SIS II, yra įsteigusi SIRENE biurą – vieną nacionalinę informacijos centrą, skirtą ryšiams SIS II perspėjimų klausimais palaikyti. Šie SIRENE biurai teikia visą reikiamą papildomą informaciją apie perspėjimus ir koordinuoja su perspėjimais susijusią veiklą, paprastai naudodamiesi struktūrizuotomis elektroninėmis formomis, griežtai reglamentuojamomis procedūromis ir saugiu šiam tikslui skirtu kompiuteriniu tinklu.

2015 m. SIRENE biurai išsiuntė arba gavo kiek daugiau nei 1,8 mln. formų¹⁶ (27 proc. daugiau nei 2014 m.). SIRENE biurai taip pat yra atsakingi už duomenų kokybę ir tarpvalstybinių operacijų koordinavimo procesą.

SIRENE biurai yra SIS veikimo pagrindas ir atlieka pagrindinį vaidmenį veiksmingai keičiantis informacija. Jų veiksmingumas didinamas nacionaliniu ir Europos lygmenimis įgyvendinant nuolatinės mokymo programas. SIRENE biurų veikimo modelis gali būti pavyzdys kitiems teisėsaugos ryšių kanalams.

¹⁴ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 7 skyrius.

¹⁵ SIRENE – tai papildomos informacijos prašymo nacionaliniams perspėjimams santrumpa anglų kalba (*Supplementary Information Request at the National Entry*).

¹⁶ Informaciją galima siųsti dvišaliu arba daugiašaliu pagrindu. Kadangi pagal kiekvieną SIRENE formą tam tikra užduotis pavedama tiek siuntėjui, tiek gavėjui, vertinant darbo krūvį atsižvelgiama ir į išsiųstas, ir į gautas formas.

Siekiant sudaryti sąlygas SIRENE biurams veiksmingai užtikrinti dvišalį ir daugiašalį valstybių narių keitimąsi papildoma informacija, pranešti apie nustatytus sutapimus ir per teisės aktais nustatytą laikotarpį (paprastai – dvylika valandų, tačiau slapto arba specialiojo patikrinimo atvejais apie perspėjimus reikia pranešti nedelsiant, t. y. iš karto) atlikti būtinas procedūras, būtina turėti pakankamai darbuotojų ir gauti pakankamą techninę paramą. Atlikus šį vertinimą pažymėta, kad dėl dažniau nustatomų sutapimų ir pateikiamų perspėjimų dėl slapto ir specialiojo patikrinimo, ypač kalbant apie su terorizmu susijusią veiklą, keitimosi formomis mastas labai padidėjo. Nors 2015 m. formų, kuriomis pasikeista, skaičius gerokai išaugo, SIRENE biurų darbuotojų skaičius nepakito. Todėl tam tikros valstybės narės buvo priverstos pirmenybę teikti savo darbams ir nesilaikyti privalomo dvylikos valandų atsakymo termino; dėl to keliuose SIRENE biuruose kone pasiekta veiksmingo veikimo riba¹⁷.

4.2.3. Išvada

Atsižvelgdama į tolesnį išsamų bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis tobulinant naudojimosi tam tikrais perspėjimais apie daiktus procesą tais atvejais, kai tokių perspėjimų pateikiama nedaug, kai jais naudojamosi ne itin sėkmingai arba kai perspėjimas neištrinamas laiku, Komisija daro bendrą išvadą, kad SIS pagrindas tebegalioja. Esama labai aiškių įrodymų, kad, siekiant nustatytų tikslų (perspėjimai), pasiekta tam tikrų rezultatų (sutapimai).

SIS II kuriama ES papildoma nauda yra itin svarbi, nes teisėsaugos institucijos, neturėdamos tokios duomenų bazės, negalėtų tokiu plačiu mastu bendradarbiauti tarpvalstybiniu lygmeniu. Jokia kita teisėsaugos bendradarbiavimo sistema neduoda tiek daug teigiamų rezultatų ir negali tikruoju laiku suvaldyti tokio didelio informacijos srauto, kad būtų pasiekti dabartiniai rezultatai, t. y. kad visų perspėjimų kategorijų sutapimų skaičius kasmet didėtų.

4.3. AR SIS II PADĖJO VEIKSMINGAI SIEKTI JAI NUSTATYTŲ TIKSLŲ IR AR JI GALI PADĖTI SPRĖŠTI NAUJUS UŽDAVINIUS

Pagrindinis SIS II veikimo principas yra sudaryti sąlygas galutiniams naudotojams gauti informaciją ir pateikti aiškius tolesnių veiksmų bei visą parą teikiamos paramos (SIRENE biurui) nurodymus. Komisijos nuomone, ši samprata yra labai veiksminga.

Siekdama išlaikyti šį efektyvumo lygį, Komisija parengė ir strategines, ir išsamias išvadas, į kurias reikia atkreipti dėmesį ir dėl kurių reikia atlikti tam tikrus techninius, organizacinius ir operacijų patobulinimus. Šioje ataskaitoje, taip pat siekiant glaustumo, šios išvados apibendrinamos pagal bendrąsias temas.

4.3.1. SIS II ir toliau turi būti lanksti sistema, galinti padėti skubiai reaguoti į naujus su operacijomis susijusius reiškinis

SIS II teisės aktuose nustatyti pagrindiniai SIS II ir jos veikimo principų reikalavimai; vis dėlto išsamios procedūros išdėstytos įgyvendinimo taisyklėse¹⁸. Taip nustatoma lanksti sistema, kurią taikant jau sudaromos sąlygos teikti veiksmingą teisinę ir techninę pagalbą, siekiant tobulinti keitimosi informacija procesą, visų pirma kai kalbama apie keliaujančius terorizmu įtariamus ir seksualinius nusikaltimus padariusius asmenis. Vis dėlto tampa

¹⁷ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 12.2 ir 17.4 skyriai.

¹⁸ Pavyzdžiui, 2016 m. liepos 12 d. Komisijos įgyvendinimo sprendime (ES) 2016/1209, kuriuo pakeičiamas Įgyvendinimo sprendimo 2013/115/ES priimti antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) SIRENE vadovą ir kitas įgyvendinimo priemones priedas (pranešta dokumentu Nr. C(2016) 4283) (OL L 201, 2016 7 28, p. 35), ir techniniuose dokumentuose (išsamiose techninėse specifikacijose ir sąsajos kontrolės dokumente).

sudėtinga suvaldyti pokyčius, nes techninius pakeitimus dažnai taip pat reikia integruoti į nacionalines teisėsaugos arba imigracijos sistemas.

Taigi, nors labai spartus su terorizmu susijusių pokyčių įgyvendinimas laikomas nemaža pažanga, akivaizdu, kad, atsižvelgiant į būsimus pokyčius, centriniu ir nacionaliniu lygmenimis privalu užtikrinti pakankamus techninius, finansinius ir sutartinius išteklius, kad būtų galima greičiau bei veiksmingiau suvaldyti šį procesą¹⁹.

4.3.2. Privalu toliau didinti veikimo tęstinumą

Atsižvelgiant į SIS II techninę struktūrą, valstybės narės gali turėti nacionalinę kopiją arba naudotis centrine SIS II²⁰ užklausoms pateikti. Penkiose nacionalinių kopijų neturinčiose valstybėse narėse kyla didelis pavojus, kad, sutrikus tinklo ryšiui arba centrinei SIS II tapus neprieinama, jos neturės atsarginio varianto, taigi visiškai nutrūks prieiga prie SIS II perspėjimų. Nacionalines kopijas turinčios valstybės narės taip pat turėtų imtis atitinkamų sprendimų veikimo tęstinumui užtikrinti: arba įdiegti atsarginę sistemą, arba sudaryti sąlygas galutiniams naudotojams atlikti tiesioginę paiešką centrinėje SIS II.

Taigi veikimo tęstinumą privalu užtikrinti centriniu lygmeniu, taip pat reikėtų užtikrinti nepertraukiamą centrinės SIS II veikimą. Bus ieškoma techninių sprendimų, kaip būtų galima sutrumpinti persijungimo iš centrinės SIS II į atsarginę sistemą procesą, nes manoma, kad dabartinės techninės galimybės ir procedūros neatitinka pageidaujamo sistemos prieinamumo standartų²¹.

4.3.3. Pateikiant užklausą nacionalinėje sistemoje, ji ne visada automatiškai perduodama į SIS II ir galutinis naudotojas turi atlikti papildomą operaciją

Nors 2015 m. kompetentingos institucijos naudojosi SIS II 2,9 mlrd. kartų, t. y. milijardu kartų daugiau nei 2014 m., šia sistema naudojamosi netolygiai. Iš metinių statistinių duomenų matyti, kad tam tikros valstybės narės ir valstybių narių valdžios institucijos, teikdamos užklausas nacionalinėse policijos ar imigracijos duomenų bazėse, sistemingai neteikia užklausų SIS II, o tai reiškia, kad jos turi atlikti atskirą paiešką SIS, t. y. papildomą operaciją. Tai daroma ne visais atvejais.

Taigi, atsižvelgdamos į tai, kad nusikalstamumas vis dažniau tampa europinio mastu reiškiniu, valstybės narės turi užtikrinti, kad, kiekvieną kartą tikrinant duomenis nacionalinėse duomenų bazėse, jie būtų patikrinami ir SIS II²². Komisija užtikrins, kad, taikant Šengeno vertinimo mechanizmą, šiam klausimui būtų skiriama daug dėmesio.

4.3.4. Tikrinimas SIS II prie išorės sienų

Šengeno sienų kodekse²³ nustatytas įpareigojimas tikrinti, visų pirma ieškant informacijos SIS II, ar į Šengeno erdvę atvykstantys trečiųjų šalių piliečiai „*nesutrikdys nei vienos iš valstybių narių viešosios tvarkos, vidaus saugumo, visuomenės sveikatos ar tarptautinių santykių*“²⁴. Kai kuriose valstybėse narėse sienos apsaugos pareigūnai oro uostų duomenų

¹⁹ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 6.2.1 skyrius.

²⁰ CS-SIS yra techninio palaikymo funkcija, kurioje yra centrinė SIS II duomenų bazė.

²¹ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 6.2.1 skyrius.

²² Komisijos tarnybų darbinio dokumento 6.2 skyrius.

²³ 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 77, 2016 3 23, p. 1).

²⁴ Reglamento (ES) 2016/399 8 straipsnio 3 dalies a punkto vi papunktis.

bazėse netikrina visų trečiųjų šalių piliečių kelionės dokumentų. Kai kuriose valstybėse narėse nustatyta, kad sienos apsaugos pareigūnai sistemingai netikrina visų trečiųjų šalių piliečių, tačiau naudojami rizikos vertinimai. Rizikos vertinimu turėtų būti grindžiami tik į ES atvykstančių ES piliečių patikrinimai SIS II²⁵.²⁶ ²⁷. Kitais atvejais dėl sienos apsaugos pareigūnų naudojamų taikomųjų programų techninių gedimų SIS II atliekamų patikrinimų gali nepakakti.

Taigi, atsižvelgdamos į teisėtus lūkesčius, valstybės narės prie išorės sienų turi pakankamai dažnai tikrinti duomenis SIS II. Komisija užtikrins, kad, taikant Šengeno vertinimo mechanizmą, šiam klausimui būtų skiriama daug dėmesio.

4.3.5. Kitaip nei nustatyta SIS II teisės aktuose, naujos perspėjimų kategorijos arba naujos funkcijos (pirštų atspaudai, nuotraukos, Europos arešto orderis, sąsajos, neteisėto naudojimosi tapatybe plėtinys) įgyvendintos ir rodamos galutiniais naudotojams nevisapusiškai²⁸

Dėl šio trūkumo mažėja sistemos veiksmingumas, nes galutiniai naudotojai negali nustatyti visų atvejo aplinkybių ir netgi gali praleisti svarbią informaciją. Pareigūnai gaišta laiką, nes dėl trūkstamos informacijos turi susisiekti su SIRENE biuru. Daugeliu atvejų jie neturi teisės sulaikyti asmens, dėl kurio pateiktas perspėjimas, taip pat negali tinkamai nustatyti tokio asmens tapatybės. Kai kurios valstybės narės prie savo perspėjimų negali pridėti nuotraukų ir pirštų atspaudų²⁹.

Be to, kadangi padaugėjo naudojimosi suklastota tapatybe atvejų, norint pereiti nuo dabartinės padėties, kai pirštų atspaudais naudojama tik asmens tapatybei patvirtinti, prie padėties, kai asmens tapatybę galima nustatyti tik iš jo pirštų atspaudų, SIS II reikėtų kuo greičiau įdiegti planuojamą automatinę pirštų atspaudų identifikavimo funkciją³⁰.

Taigi Komisija pateiks pasiūlymą, kaip būtų galima užtikrinti, kad galutiniai naudotojai galėtų naudotis visomis atitinkamomis funkcijomis.

4.3.6. Prasta duomenų kokybė – didžiausia naudojimosi SIS II problema

Kurdamos perspėjimus, valstybės narės kartais įveda neteisingus ar neišsamius duomenis (pavyzdžiui, įveda ne visą pavardę arba pavardę nurodo vietoje dokumento numerio). Dėl įvestų prastos kokybės duomenų pateikiant užklausas sistemoje negalima surasti asmens arba daikto, taip pat pagal tokius duomenis negalima tinkamai nustatyti atitinkamo asmens tapatybės. Pagal SIS II teisės aktus už duomenų kokybę atsakingos valstybės narės³¹. Todėl valstybės narės nacionaliniu lygmeniu turi įdiegti veiksmingą duomenų kokybės kontrolės mechanizmą, tačiau dar ne visos valstybės narės tai padarė.

²⁵ Pagal šiuo metu taikomas Šengeno sienų kodekso nuostatas (8 straipsnio 2 dalis).

²⁶ Vis dėlto 2015 m. gruodžio 15 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl atitinkamų duomenų bazių tikrinimo prie išorės sienų sugriežtinimo. Šiuo pasiūlymu visų pirma numatoma SIS II sistemingai tikrinti asmenis, kurie naudojami laisvo judėjimo teise (COM(2015) 670 *final*).

²⁷ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 15.1 ir 16.1 skyriai.

²⁸ Analogiškai Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 ir Tarybos sprendimo 2007/533/TVR 3 straipsnio a ir c punktai, siejami su jų 20 straipsnio 3 dalimi.

²⁹ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 16.1 skyrius.

³⁰ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 6.1, 6.2.1, 6.2.2, 13.1 ir 14.1 skyriai.

³¹ Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 34 straipsnio 1 dalis ir Tarybos sprendimo 2007/533/TVR 49 straipsnio 1 dalis.

Komisija taip pat sieks oficialiai patvirtinti agentūros „eu-LISA“ atliekamą vaidmenį nustatant esmines bendras duomenų kokybės problemas.

4.3.7. Daugelis valstybių narių nenustatė visų centrinėje SIS II nurodytų paieškos derinių

Daugelis valstybių narių teikia „tikslios atitikties“ užklausas (neteikia neapibrėžtos arba dalinės atitikties užklausų). Kartais taip elgiamasi dėl nacionalinių duomenų apsaugos teisės aktų, pagal kuriuos reikalaujama, kad valstybės narės, norėdamos pateikti užklausą dėl asmens, visada įvestų vardą, pavardę ir gimimo datą (taip yra dviejose valstybėse narėse). Todėl, jei neįvestas vardas ar gimimo data arba šie duomenys neišsamūs, kai kurios valstybės narės negali rasti perspėjimų. Panaši problema kyla teikiant kai kurias užklausas dėl daiktų. Vienoje valstybėje narėje galutiniai naudotojai gali teikti užklausas tik dėl tikslus parametrus turinčių daiktų. Tai reiškia, kad tais atvejais, kai neaiškus atgauto daikto identifikacinis numeris arba būta mėginimų jį ištrinti, galutiniai naudotojai neras perspėjimų³².

Komisija taip pat pateiks pasiūlymą, kuriuo bus siekiama užtikrinti, kad ir nacionaliniu lygmeniu būtų galima naudotis visomis centrinės SIS II užklausos priemonės teikiamomis galimybėmis.

4.3.8. Tam tikrose valstybėse narėse galutiniai naudotojai negali naudotis visomis SIS II teikiamomis galimybėmis

Tokia padėtis gali susiklostyti tais atvejais, kai netenkinamas vienas ar keli iš šių kriterijų:

- aiškūs nurodymai galutiniams naudotojams ekrane apie veiksmus, kurių reikia imtis;
- privalomos procedūros, kurias reikia taikyti nustačius sutapimą, įskaitant pranešimą apie sutapimus,
- pakankamas mokymas, kaip naudotis sistema³³.

Taigi Komisija užtikrins, kad, taikant Šengeno vertinimo mechanizmą, daug dėmesio būtų skiriama atitinkamų nurodymų įgyvendinimui, procedūroms ir mokymui.

4.3.9. Ribotas SIS II veiksmingumas kovojant su neteisėta imigracija

Perspėjimai apie draudimą atvykti arba apsigyventi pateikiami dėl trečiųjų šalių piliečių, kuriems, kompetentingam nacionaliniam teismui arba institucijai priėmus atitinkamą sprendimą, neleidžiama atvykti į Šengeno erdvę arba joje apsigyventi. Atlikus vertinimą nustatyta, kad esama atveju, kai valstybė narė, nepaisydama kitos valstybės narės pateikto perspėjimo apie draudimą atvykti, gali nuspręsti suteikti teisę asmeniui atvykti į jos teritoriją arba joje apsigyventi, netgi jeigu netaikoma teisinė išimtis. Todėl sistemingai neužtikrinamas tokių perspėjimų poveikis visoje ES. Be to, valstybės narės pranešė apie keitimosi su šiais perspėjimais susijusia informacija procesų trūkumus ir prastą jos kokybę, ypač kiek tai sietina su susijusia konsultavimosi procedūra³⁴.

Akivaizdu, kad tiek dėl nepakankamo konsultavimosi procedūrų suderinimo, tiek dėl vėlavimo pateikti atsakymus darbuotojams ir atitinkamiems asmenims kyla didelių problemų.

³² Komisijos tarnybų darbinio dokumento 16 skyrius.

³³ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 17.3 skyrius.

³⁴ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 25 straipsnio 2 dalį esant sutapimui dėl draudimo atvykti ar apsigyventi trečiosios šalies piliečiui, kuriam suteikta teisė laisvai judėti, perspėjimą vykdanti valstybė narė, pasinaudodama savo SIRENE biuru, turėtų nedelsdama kreiptis į perspėjimą pateikusių valstybę narę, kad būtų galima nuspręsti, kokio veiksmo imtis.

Atliekant vertinimą atkreiptas dėmesys į tai, kad šioje perspėjimų kategorijoje bendras atvejų, kai neįmanoma imtis prašomų veiksmų, t. y. uždrausti atvykti arba apsigyventi, skaičius yra didžiausias iš visų SIS II perspėjimų kategorijų³⁵. SIS II padeda veiksmingai nustatyti ir surasti perspėjimų objektus, tačiau dėl skirtingų ir neretai painių teisės nuostatų, kuriomis reglamentuojami draudimai atvykti ir leidimai gyventi, aiškinimų mažėja jos efektyvumas ir veiksmingumas ES lygmeniu, taigi atsiranda nesuderinamumo atvejų.

Taigi Komisija pateiks pasiūlymų dėl procedūrų, susijusių su perspėjimais apie draudimą atvykti ar apsigyventi, suderinimo.

4.3.10. Reikia persvarstyti teisinio pagrindo duomenų apsaugos taisykles, kad būtų atsižvelgiama į naujausią ES duomenų apsaugos reformą³⁶

Iš šio vertinimo matyti, kad įgyvendinimo lygmeniu valstybėse narėse veikia efektyvūs mechanizmai, kuriais naudodamiesi duomenų subjektai SIS II gali susipažinti su savo asmens duomenimis ir juos ištaisyti ir ištrinti arba gauti kompensaciją, jeigu pateikiami netikslūs duomenys. Vis dėlto trūksta standartizuotos informacijos apie nacionaliniu lygmeniu prieinamas teisių gynimo priemones. Nors pagal naudojimosi teisių gynimo priemonėmis procedūras gali būti reikalaujama, kad veiksmų imtųsi duomenų valdytojas ir priežiūros institucija, jos visų pirma susijusios su teismais, o šioje srityje sudėtinga gauti informacijos apie pateiktų prašymų naudotis šiomis priemonėmis skaičių.

Kitos tobulintinos sritys yra su duomenų saugumu susijusios procedūros ir dokumentai (atsižvelgiant į rekomendacijas, pateiktas Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnui atlikus auditą) ir duomenų kokybė, įskaitant centrinės SIS II lygmeniu taikomas priemones ir nacionalinės praktikos suderinimą³⁷.

Be to, bus peržiūrėta teisės aktų formuluotė, kad ja būtų atsižvelgiama į naująją ES duomenų apsaugos teisės aktų sistemą³⁸. Komisija siūlys iš dalies pakeisti teisės aktus, kad būtų reikalaujama sudaryti standartizuotus metinius statistinių duomenų rinkinius. Taip bus sudaromos sąlygos nuosekliai teikti ataskaitas apie veiksmus, kurių imamasi nacionaliniu lygmeniu taikomų teisių gynimo priemonių srityje, įskaitant duomenų valdytojo, priežiūros institucijos ir teismų veiklą. Be to, Komisija kruopščiai patikrins agentūros „eu-LISA“ atsaką į joje atliktą saugumo auditą.

4.3.11. Užtikrinamas aukšto lygio centrinės SIS II saugumas³⁹

Komisija paprašė agentūros „eu-LISA“ pateikti išsamią didžiausių tinklo sutrikimų, turėjusių įtakos SIS II prieinamumui nuo jos veikimo pradžios, analizę. Nenustatyta jokių atvejų, kuriais centriniu lygmeniu prieinamiems duomenims būtų iškilęs pavojus.

³⁵ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 7.2 skyrius.

³⁶ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680.

³⁷ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 1 priedo 108 punktas.

³⁸ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1) ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuria panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (OL L 119, 2016 5 4, p. 89).

³⁹ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 6.3 skyrius.

Taigi, atsižvelgiant į išsamias saugumo audito procedūros išvadas, galima daryti bendrą išvadą, kad centrinės SIS II saugumas yra labai aukšto lygio.

4.4. AR SIS II SUDERINTA SU KITAIŠ ATITINKAMAIŠ ES TEISĖS AKTAIS?

SIS II gali būti veiksminga tik jeigu jos veikimas bus suderintas su visomis priemonėmis, kuriomis remiamas teisėsaugos ir teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose. Šioje srityje iškilo trys pagrindiniai toliau aptariami klausimai.

4.4.1. Pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio⁴⁰

Tais atvejais, kai žinoma ekstradicijos tikslais ieškomo asmens buvimo vieta, pagal Pagrindų sprendimą dėl Europos arešto orderio atitinkamoms teisminėms institucijoms leidžiama tiesiogiai tarpusavyje perduoti orderį. Vis dėlto kai kurios teisminės institucijos primygtinai ragina sukurti SIS II perspekiją, o tikrinimo ir vertinimo procedūras atlikti visuose SIRENE biuruose; tai laikytina nebūtinu ir neveiksmingu darbu.

SIRENE biurui taip pat dalyvauja atliekant perdavimo arba ekstradicijos procedūras. Per visą procedūrą būtina užtikrinti glaudų teisminių institucijų ir SIRENE biuro bendradarbiavimą, kad būtų galima suderinti teisinius ir operatyvinius Europos arešto orderio išdavimo ir vykdymo aspektus. Taip pat reikėtų dar labiau suderinti privalomus ir neprivalomus Europos arešto orderio nepripažinimo pagrindus ir žymos pridėjimo prie perspekijų procedūrą⁴¹.

Taigi kartu su kitais Europos arešto orderio srities klausimais Komisija su valstybėmis narėmis aptars problemas, susijusias su:

- SIS II perspekijų kūrimu, kai perspekįmo subjekto buvimo vieta jau žinoma ir patvirtinta, ir
- perdavimu, siekiant kartu su teisminėmis ir teisėsaugos institucijomis numatyti sritis, kuriose būtų galima nustatyti bendrą tvarką ir suderinti procedūras.

4.4.2. Gražinimo direktyva⁴²

Atliekant vertinimą nustatyta, kad Gražinimo direktyvos nuostatos dėl draudimų atvykti ir Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 nuostatos dėl perspekijų apie draudimą atvykti ar apsigyventi yra ne tik tarpusavyje susijusios, bet esama ir jų neatitikčių, netgi susijusių su draudimų atvykti galiojimo pabaigos data SIS II. Dėl to ne tik mažėja pageidaujamas draudimų atvykti poveikis visoje ES, bet ir nepakankamai suderinami perspekijų pateikimo kriterijai. Didesnį suderinimą būtų galima užtikrinti nustatant privalomą reikalavimą į SIS įvesti visus draudimus atvykti nuo tada, kai jie tampa vykdytini, o numatytų SIS II pakeitimų veiksmingumą būtų galima didinti nustatant minimalų suderinimo visuose valstybėse narėse lygį tais atvejais, kai kalbama apie asmenis, dėl kurių priimtas sprendimas gražinti arba kuriems kita valstybė narė uždraudė atvykti⁴³.

Taigi Komisija pateiks keletą pasiūlymų dėl keitimosi informacija ir procesų suderinimo.

---

⁴⁰ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002 7 18, p. 1–20).

⁴¹ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 9.1 skyrius.

⁴² 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008 12 24, p. 98–107).

⁴³ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 8 skyrius.

4.4.3. Šengeno sienų kodeksas

SIS II suteiks daug papildomos naudos, jeigu ja bus aktyviau naudojama. Reikėtų skatinti valstybes nares visapusiškai taikyti Šengeno sienų kodekso nuostatas, kuriomis nustatytas įpareigojimas, atliekant trečiųjų šalių piliečių patikrinimus kertant sieną, tiesiogiai tikrinti informaciją SIS II duomenų bazėje. Valstybės narės turėtų sistemingai teikti užklausas SIS II, t. y. atlikti 100 proc. patikrinimą.

Į šią išvadą taip pat atsižvelgiama 4.3.4 skyriuje.

4.5. AR SIS II BUVO TINKAMA PRIEMONĖ SIEKIANT ĮGYVENDINTI JAI NUSTATYTUS TIKSLUS?

Kaip pabrėžiama Europos saugumo darbotvarkėje⁴⁴, šiandien SIS II yra svarbiausia ir plačiausiai naudojama keitimosi informacija priemonė Europoje. Vien tik 2015 m. valstybės narės SIRENE biuruose pasikeitė 1,8 mln. formų, įskaitant su SIS II susijusią informaciją⁴⁵; iš to aiškiai matyti, kad informacijos, kuria pasikeista remiantis SIS II perspėjimais, kiekis yra labai didelis, todėl SIS II yra svarbiausia saugumo platforma Europoje.

Europos Vadovų Taryba ir Teisingumo ir vidaus reikalų taryba ne kartą atkreipė dėmesį į tai, kokia svarbi SIS II norint keistis duomenimis apie terorizmu įtariamus asmenis ir užsienio teroristus kovotojus ir juos susekti, ir pažymėjo, kad reikėtų išnaudoti visas SIS teikiamas galimybes kovoti su terorizmu.

Iš tikrųjų, 2014 m. birželio mėn. Taryba paragino valstybes nares visapusiškai naudotis SIS II kovos su terorizmu tikslais. 2015 m. sausio 30 d., po teroristinio išpuolio prieš Prancūzijos laikraštį „Charlie Hebdo“ Paryžiuje, teisingumo ir vidaus reikalų ministrai taip pat pažymėjo, kad reikėtų geriau išnaudoti SIS II teikiamas galimybes⁴⁶. 2015 m. lapkričio 20 d. išvados, parengtos po teroristinių išpuolių Paryžiuje, Taryba atkreipė dėmesį į tai, kaip svarbu, atliekant neteisėtai į Šengeno erdvę atvykstančių trečiųjų šalių piliečių saugumo patikrinimus ir ES piliečių patikrinimus kertant sieną, sistemingai tikrinti informaciją SIS II duomenų bazėje. Pabrėžta, kad SIS II yra svarbus Europolo žvalgybos ir tyrimų šaltinis.

Taryba taip pat keletą kartų pabrėžė, kad SIS II yra priemonė, skirta Europos grąžinimo politikai stiprinti. Europos Vadovų Taryba laikėsi nuomonės⁴⁷, kad reikėtų išplėsti SIS II taikymo sritį, į ją įtraukiant ir sprendimus grąžinti⁴⁸. 2015 m. rugsėjo 14 d. Taryba patvirtino išvadas dėl veiksmingesnio naudojimosi SIS II, kai atvykti ir apsigyventi siekiama uždrausti neteisėtiems migrantams. 2015 m. spalio 8 d. Taryba pažymėjo, kad laukia galimybių studija grindžiamų Komisijos pasiūlymų dėl reikalavimo privalomai įvesti informaciją į SIS II apie visus draudimus atvykti ir sprendimus grąžinti, visų pirma siekiant užtikrinti kuo greitesnį jų tarpusavio pripažinimą ir vykdymą. Be to, Europos Parlamentas savo rezoliucijoje dėl ES piliečių radikalėjimo ir verbavimo, kurį vykdo teroristinės organizacijos, prevencijos⁴⁹ taip

⁴⁴ COM(2015) 185.

⁴⁵ Komisijos tarnybų darbinio dokumento 16.4 skyrius.

⁴⁶ Bendras Rygos pareiškimas, padarytas po neoficialaus sausio 29–30 d. Rygoje vykusio teisingumo ir vidaus reikalų ministrų susitikimo.

⁴⁷ 2015 m. birželio 25 ir 26 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimo išvados (dok. ST 22 2015 INIT).

⁴⁸ Tarybos išvados dėl perspėjimų SIS II draudimo atvykti ar apsigyventi pagal SIS II reglamento 24 straipsnį tikslu, priėmus sprendimą grąžinti (dok. ST11648/15).

⁴⁹ 2015 m. lapkričio 25 d. rezoliucija (2015/2063(INI), P8_TA(2015)0410).

pat laikėsi nuomonės, kad SIS II yra pagrindinė keitimosi informacija apie teroristinį radikalėjimą ir išvykimo prevencijos bei sugrįžimo numatymo priemonė.

Taigi, atsižvelgdama į kylančias saugumo ir migracijos problemas ir dėl to vis dažnesnį ir platesnio masto naudojimąsi SIS II, kuris duoda svarbių rezultatų, Komisija laikosi nuomonės, kad SIS II pagrindas tebegalioja. Kaip pabrėžiama 4.3.1 skyriuje, norint pasiekti šį tikslą, reikia užtikrinti, kad SIS ir toliau būtų lanksti sistema, galinti padėti skubiai reaguoti į naujus su veikimu susijusius reiškinius.

4.6. AR SIS TIKSLAI PASIEKTI EFEKTYVIAI? ŠENGENO ERDVĖS NEBUVIMO KAINA⁵⁰

Nors pateikta keletas rekomendacijų, kurios padėtų didinti techninių procesų ir darbo metodų efektyvumą, SIS II visų pirma yra operacinė sistema, todėl iš esmės tikimasi, kad atliekant vertinimą bus pateiktos išvados tokiose srityse kaip veiksmingumas, aktualumas, ES papildoma nauda ir suderinamumas su kitomis ES iniciatyvomis. Vis dėlto tokiomis sąlygomis efektyvumą privalu išnagrinėti ir strateginiu lygmeniu. Kadangi SIS yra pagrindinė kompensacinė priemonė, taikoma Šengeno erdvėje panaikinus vidaus sienas, reikia atsakyti į klausimą „Ar būtų galima išsiversti be SIS?“

Europos Sąjungos ir valstybių narių patirtos SIS II kūrimo ir veikimo išlaidos turi būti apskaičiuojamos atsižvelgiant į techninę šios sistemos struktūrą, visų pirma į tai, kad ją sudaro trys pagrindinės dalys: centrinė sistema, nacionalinės sistemos ir ryšių infrastruktūra.

2002–2013 m. iš ES biudžeto centrinės SIS II kūrimui iš viso skirta 152 961 319 EUR, nors iš pradžių šiam tikslui buvo skirta dar didesnė suma – daugiau kaip 175 352 417 EUR.

Be to, centrinės SIS II veikimas neatsiejamas nuo metinių priežiūros išlaidų, kurios 2014 m. siekė 7 794 732,35 EUR, o 2015 m. – 5 631 826,58 EUR.

Kadangi už savo nacionalinių sistemų sukūrimą, veikimą ir priežiūrą atsakingos valstybės narės, jos taip pat turi padengti vienkartinės savo N. SIS II⁵¹ sukūrimo ir metinės priežiūros išlaidas. Remiantis galimų SIS II struktūros patobulinimų tyrime nustatytu išlaidų modeliu, reprezentatyviojoje dešimties valstybių narių imtyje vidutinės bendros vienos valstybės narės nacionalinės antrosios kartos SIS įgyvendinimo išlaidos, įskaitant vienkartinės ir nuolatinės išlaidas, buvo 16,628 mln. EUR⁵².

Vis dėlto išlaidas reikia nagrinėti atsižvelgiant į tai, kad SIS II yra pagrindinė kompensacinė priemonė, taikoma Šengeno erdvėje panaikinus vidaus sienų kontrolę. Be SIS II, vargu ar būtų galima turėti erdvę be vidaus sienų. Komisija savo komunikate „Grįžimas prie Šengeno erdvės nuostatų. Veiksmų planas“⁵³ pažymėjo, kad ilgalaikis ES vidaus sienų kontrolės atnaujinimas ne tik trukdytų asmenims laisvai judėti, bet ir lemtų dideles ekonomines sąnaudas.

Komisija apskaičiavo, kad:

⁵⁰ 2016 m. kovo 4 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai „Grįžimas prie Šengeno erdvės nuostatų. Veiksmų planas“, Briuselis, COM(2016) 120 final.

⁵¹ N. SIS II – tai techninis ir teisinis techninio SIS įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu terminas.

⁵² Europos Komisijos užsakymu atliktas tyrimas „Galimų SIS II struktūros patobulinimų poveikio IRT vertinimas“.

⁵³ COM(2016) 120 final.

- atkūrus visą Šengeno erdvės sienų kontrolės sistemą, tiesioginės metinės išlaidos siektų 5–18 mlrd. EUR;
- tokioms valstybėms narėms kaip Lenkija, Nyderlandai arba Vokietija tektų papildomai sumokėti daugiau kaip 500 mln. EUR už prekių pervežimą keliais, o kitų valstybių narių, pavyzdžiui, Ispanijos ar Čekijos, įmonės patirtų daugiau kaip 200 mln. EUR papildomų išlaidų;
- skaičiuojant sugaištamą tarpvalstybinių darbuotojų (tokių darbuotojų ES yra 1,7 mln.) ir kitų į darbą važinėjančių asmenų laiką, sienų kontrolės išlaidos siektų 1,3–5,2 mlrd. EUR;
- būtų prarasta ne mažiau kaip 13 mln. turistų nakvynių, o tai turizmo sektoriui iš viso kainuotų 1,2 mlrd. EUR;
- dėl būtinybės didinti pasienio kontrolės postų darbuotojų skaičių vyriausybės patirtų 0,6–5,8 mlrd. EUR administracinių išlaidų.

Vidutinės trukmės laikotarpiu dėl ES sienų kontrolės atnaujinimo atsirastų netiesioginių ir galbūt gerokai didesnių išlaidų, nes Sąjungos vidaus prekybai, investicijoms ir judumui būtų padarytas precedento neturintis poveikis.

Taigi išlaidos, kurių patirta kuriant SIS II ir palaikant jos veikimą, taigi ir gerai veikiančią erdvę be vidaus sienų kontrolės, yra gerokai mažesnės nei išlaidos, kurių būtų atsiradę neįdiegus SIS II arba atnaujinus sienų kontrolę.

5. IŠVADA IR TOLESNI VEIKSMAI

SIS II veikia didžiausių nuogąstavimų dėl saugumo, tarpvalstybinio nusikalstamumo ir neteisėtos migracijos – vienu iš didžiausių pasaulinių problemų – sąlygomis. Atlikus bendrą vertinimą patvirtinta, kad operacijų ir techniniu požiūriais ši sistema veikia itin sėkmingai. Akivaizdu, kad nė viena operacinė sistema ir jos teisinis pagrindas nebus tobuli, todėl Komisija, vadovaudamasi šia nuolatinio tobulinimo idėja ir atsižvelgdama į valstybių narių ir agentūros „eu-LISA“ pastabas bei paramą, nustatė galimybes toliau didinti SIS II veiksmingumą, efektyvumą, aktualumą, suderinamumą ir ES papildomą naudą tiek centriniu lygmeniu, tiek kai kuriose valstybėse narėse, kuriose būtų galima tobulinti techninį ir operacinį įgyvendinimą. Šios pastangos apima tolesnį teisinės sistemos tobulinimą, kad būtų geriau atsižvelgiama į praktines saugumo srities problemas, geresnį naudojimosi sistema taisyklių suderinimą siekiant spręsti neteisėtos migracijos klausimą, taip pat geresnę stebėseną, kaip laikomasi duomenų apsaugos reikalavimų, teikiant statistinius duomenis.

Taikant SIS II pasiekiami gerų praktinių rezultatų, kuriuos būtų galima užtikrinti tik bendradarbiaujant Europoje tiek strateginiu, tiek praktiniu lygmeniu. Naudodamasi visomis turimomis Sutartyse ir atitinkamuose teisės aktuose nustatytomis priemonėmis, Komisija valstybėms narėms taiko dvejopą metodą ir tvirtai remia valstybių narių pajėgumus optimizuoti naudojimąsi SIS II. Dėl visų suinteresuotųjų šalių parodytos motyvacijos ir praktinio bendradarbiavimo buvo galima dažniau ir labiau suderintai naudotis šia sistema. Didelių SIS II įgyvendinimo trūkumų atvejais Komisija taip pat nagrinėja ES teisės aktų pažeidimus, naudodama „EU-Pilot“ procedūrą ir neatmesdama galimybės vėliau pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą.

Yra ir kitų Komisijos bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis dėl tinkamo naudojimosi SIS būdų.

- Šengeno vertinimo mechanizmas – tai puiki galimybė vietoje patikrinti sistemos veikimą ir faktinį jos naudojimą, kuri taip pat padeda gerinti padėtį įvertintose valstybėse narėse. Per pakartotinį vizitą atliekamas patikrinimas vietoje yra priemonė, kuri taikoma tais atvejais, kai įvertintoje valstybėje narėje nustatoma didelių trūkumų.
- Reguliariai (septynis kartus per metus) rengiami SIS-VIS komiteto posėdžiai. Į kiekvienos valstybės narės delegaciją įtraukiama po vieną techninės ir operacijų srities ekspertą. Šis komitetas padeda Komisijai įgyvendinti SIS teisės aktus ir suteikia tinkamiausias galimybes spręsti visus rūpimus klausimus. Per posėdžius užtikrinamas skaidrumas ir valstybėms narėms daromas tam tikras spaudimas ištaisyti trūkumus.
- Komisija aktyviai dalyvauja visuose SIS II klausimais organizuojamuose mokymo kursuose ir konferencijose (ne rečiau kaip penkis kartus per metus).
- 2015 m. gruodžio 16 d. Komisija patvirtino rekomendaciją „Naudojimosi SIS II rekomendacijų ir geriausios patirties pavyzdžių katalogas“⁵⁴, kuri padeda suderinti procedūras ir kuria visi suinteresuotieji subjektai naudojami kaip pagrindiniu pamatiniu dokumentu.

Be to, norėdama išspręsti atliekant šį vertinimą iškeltus klausimus (o tam reikės atlikti teisės aktų pakeitimus), Komisija, pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo naudodamasi jai suteikta iniciatyvos teise, ketina iki 2016 m. gruodžio pabaigos pateikti pasiūlymą iš dalies pakeisti SIS teisinį pagrindą. Komisija taip pat atsižvelgs į pagal jos *Komunikatą dėl patikimesnės ir pažangesnės sienų ir saugumo informacinės sistemos*⁵⁵ sudarytos aukšto lygio ekspertų grupės svarstymų išvadas ir 2017 m. birželio mėn. galbūt pateiks antrą pasiūlymą.

---

⁵⁴ Komisijos rekomendacija, kuria nustatomas antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) teisingo taikymo ir keitimosi papildoma informacija rekomendacijų ir geriausios patirties pavyzdžių, skirtų šią sistemą įgyvendinančioms ir naudojančioms kompetentingoms valstybių narių institucijoms, katalogas (C(2015) 9169/F1).

⁵⁵ COM(2016) 205 *final*.